

קטנים ביום הכפורים סכות ושבת

יומא עה, ב

ת"ר תינוקות מותר בכולן חוץ מנעילת הסנדל (התורה הזהירה גדולים על הקטנים שלא יעשו להם בידים דבר האסור, כדאמרינן במסכת יבמות לא תאכלום לא תאכילום, רש"י) ... הנך דלא רביתיהו גזרו בהו רבנן הנך דרביתיהו הוא לא גזרו בהו רבנן.

שוע"ר סי' רסו

י ויכול ליתנו לקטן אפילו הגיע לחנוך והוא בנו שחייב לחנכו במצות, מכל מקום חינוך זה אינו אלא מדברי סופרים, והתירו לו חכמים כדי שלא יבא לעשות בעצמו. ומכל מקום כשנותנו לו, או אפילו לחרש ושוטה, צריך ליתנו להם כשעקרו רגליהם ללכת וליטלו מהם כשהם רוצים לעמוד, כדי שלא יעשו עקירה והנחה כמו שנתבאר למעלה. שאף שאינו מצווה על שבתתם מכל מקום הרי אסור להאכילם דבר האסור בידים מן התורה, כמו שיתבאר בסי' שמ"ג.

שוע"ר סי' רסט

ג המקדש בבית הכנסת אסור לו לטעום מהכוס, שהרי הוא אינו יוצא בקידוש זה ואסור לטעום כלום קודם קידוש. אלא כיצד יעשה שלא תהא ברכת בורא פרי הגפן לבטלה, יטעים מהכוס לקטן שהגיע לחינוך, והקטן ישמע הברכה ממנו ויוצא בה ידי חובתו ונמצא שלא בירך לבטלה. שמותר להאכיל את הקטן קודם קידוש בין של לילה בין של יום ואסור לענותו. שלא אסרו להאכילו איסור בידים אלא כשהמאכל אסור מצד עצמו כגון טרפה וכיוצא בה, אבל כשהמאכל מותר מחמת עצמו אלא שהוא זמן האסור באכילה מותר להאכיל לקטן, שהרי מאכילים הקטנים ביום הכיפורים אפילו קטן שאין בו חשש סכנה אם יתענה.

שוע"ר סי' שא

כא הבנים יוצאין בזגין של זהב הארוגים או תפורים להם בכסותם לנוי ... אם יש בהם עינבל העשוי להשמיע קול אסורים ללבשם בשבת, שאסור להשמיע קול של זוג העשוי לקשקש בו התינוק כמו שיתבאר בסי' של"ח ושל"ט. ואע"פ שכאן עושה זאת הקטן ואין אנו מצווים להפריש הקטן מחלול שבת, מכל מקום אסור ליתן לו מלבוש זה שהזוג ארוג בו, שהרי זה כמאכילו איסור בידים עיין סי' שמ"ג.

שוע"ר סי' שמג

ג ושיעור החינוך במצוות עשה הוא בכל תינוק לפי חריפותו וידיעתו בכל דבר לפי ענינו, כגון היודע מענין שבת חייב לשמוע קידוש והבדלה, היודע להתעטף כהלכה חייב בציצית כמ"ש בסי' י"ז, וכן כל כיוצא בזה בין במצות עשה של תורה בין בשל דברי סופרים.

אבל החינוך בלא תעשה בין של תורה בין של דבריהם הוא בכל תינוק שהוא בר הבנה שמבין כשאומרים לו שזה אסור לעשות או לאכול, אבל תינוק שאינו בר הבנה כלל אין אביו מצווה למנעו בעל כרחו מלאכול מאכלות אסורות או מלחלל שבת אפילו באיסור של תורה, כיון שאינו מבין כלל הענין מה שמונעו ומפרישו.

ד אבל אמו אין מצווה עליו כלל בין במצות עשה בין בלא תעשה.

ה וכל זה לענין להפרישו מאיסור, אבל לספות לו איסור בידים אסור לכל אדם מן התורה אפילו אינו בר הבנה כלל, שנאמר לא תאכלום, ופירשו חכמים לא תאכילום לקטנים. ואפילו דברים האסורים מדברי סופרים אסור להאכילו, אפילו הוא צריך לכך ואפילו הוא חולה כל שאין בו סכנה כמו שאסור בגדול. וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפילו בדברים האסורים משום שבות.

ח ... להטעימו מכוס של מילה ביום הכיפורים, כדי שלא תהא הברכה נראית לבטלה, אע"פ שזהו צורך מצוה, מ"מ כיון שכשיגדל יאסור לו לכן גם עכשיו אסור משום שמא יסרך בכך ויטעום ממנו גם כשיגדל.

ו ויש אומרים שכל שהוא לצרכו של תינוק כגון אכילה ושתיה לא גזרו בו חכמים כלל, ומותר להאכילו בידים כל דבר שאין איסורו אלא מדברי סופרים אם צריך לכך, אע"פ שהגיע לחינוך ... ואף אם אין התינוק צריך לכך אלא שהגדול צריך לכך שיעשה לו תינוק איזה דבר האסור מדברי סופרים, אין איסור

לפי סברא זו ליתנו לו שיעשהו לו. לפיכך מותר להטעים לתינוק שהגיע לחינוך מכוס של קידוש שמקדשין בבית הכנסת, אף על פי שהתינוק אינו צריך כלל לטעימה זו, ויכול הוא להמתין מלטעום עד שישמע הקידוש שבמקום סעודה בבית אביו המחנכו לזה, אעפ"כ כיון שאיסור הטעימה קודם הקידוש הוא מדברי סופרים ויש לנו צורך בטעימה זו.

י מותר ליתן לתינוק בשבת חפצים שיכול לעשות בהם מלאכה לעצמו, ואפילו אם ידוע שיעשה בהם, כגון ליתן לתינוק עוגה שכתובים עליה אותיות שאסור לאכלה בשבת כמ"ש בסי' ש"מ, אף על פי שהתינוק יאכלנה בודאי, כיון שמתכוין הוא להנאת עצמו אין צריך להפרישו כמו שנתבאר למעלה. רק שלא יתן גדול לתוך פיו של תינוק.

שוע"ר סי' תעא

י קטן או קטנה שאינן יודעין מה שמספרים להן ביציאת מצרים מותר להאכילם מצה בערב פסח כל היום, ואפילו בלילה קודם קידוש, מטעם שנתבאר בסימן שמ"ג. ואע"פ שאסור להאכיל הקטן בידיים דברים האסורין אפילו אינן אסורין אלא מדברי סופרים, מכל מקום דברים שאינן אסורים מחמת עצמן אלא שהוא זמן איסור, כגון מצה בערב פסח או לאכול קודם קידוש, מותר להאכילם בידיים אם הם צריכין לכך, כמו שמותר להאכילם בידיים ביום הכיפורים ואין מענין אותם אפילו יכולין לסבול התענית.

שוע"ר סי' תריא

ג ואיסור דברים אלו מסר הכתוב לחכמים, והם הקילו בהם כמה קולות כמו שהיה נראה בעיניהם ההקל, וכמו שיתבאר לפנינו בעז"ה.

שוע"ר סי' תרטז

א כל הדברים האסורים ביום הכיפורים משום מצות עינוי בלבד לא גזרו על הקטנים. לפיכך מותר לגדול להאכיל את הקטן ולהשקותו ולסוכו ולרחצו בצונן. אבל לא ירחיצנו בחמין כל גופו אפילו הוחמו מבע"י. שהרחיצה בחמין אינה אסורה משום מצות עינוי בלבד. שהרי בכל שבתות השנה אסור לרחוץ בחמין. אלא יש בה גם משום גזירת מרחץ (פירוש שהבלנים הם חשודים להחם מים בשבת ולכך אסרו לכנוס למרחץ בשבת) כמו שנתבאר בסימן שכ"ו, ולפיכך אסור לעשותה לקטן, בידיים כמו שאסור להאכילו בידיים כל האיסורין של דבריהם כמ"ש בסי' שמ"ג.

ב וכן אסור לגדול לנעול את הסנדל לקטן, לפי שאין זה עינוי להקטן שאינו חושש כל כך אם לא ינעול, אבל אם הקטן נועל מעצמו אם צריך למחות בידו נתבאר בסימן שמ"ג ע"ש.

ד וכל זה בקטן שלא הגיע לחינוך מצות עינוי, אבל אם הגיע לחינוך אסור להאכילו ולהשקותו ולסוכו ולרחצו בידיים, ועל דרך שנתבאר. ואם הוא מעצמו עושה אחד מדברים אלו אין צריך למחות בידו, חוץ מאביו שצריך למחות בידו ולחנך את בנו במצות. אבל אמו אינה מצווה על כך. אבל מכל מקום אסור לה ליתן לפניו לאכול דהרי זה כאלו מאכילתו בידיים.

ה וכיצד הוא חינוכו קטן הבריא בן תשע שנים שלימות (פירוש שנשלמו לו תשע שנים לפני יום הכיפורים) או בן עשר שנים שלימות אפילו הוא כחוש ותשש כח מחנכין אותו לשעות מדברי סופרים.

שוע"ר סי' תרמ

ג אע"פ שהקטנים פטורים מן הסוכה מן התורה עד שיהיו בני י"ג שנים, מכל מקום מדברי סופרים כל קטן שאינו צריך לאמו, דהיינו בן שש שנים שלימות, ואם הקטן חכם וחרף בענין שאינו צריך לאמו אפילו כשהוא בן חמש שנים שלימות, חייב בסוכה כדי לחנכו במצות. אבל כשעדיין הוא צריך לאמו, כשם שאמו פטורה כך הוא פטור אפילו מדברי סופרים כיון שהוא צריך לה.

ד אע"פ שהקטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה, מכל מקום אם הוא אוכל וישן חוץ לסוכה אין צריכין למחות בידו ולגעור בו כמ"ש בסי' שמ"ג. אבל אביו חייב לגעור בו ולמחות בידו ולהכניסו לתוך הסוכה כדי לחנכו במצות. אבל אמו אינה חייבת לחנכו במצות והרי היא אצלו כשאר כל אדם, ומותר לה ליתן לפניו לאכול חוץ לסוכה, אע"פ שיודעת שבודאי לא יכנוס לסוכה לאכול אלא יאכל במקום שנתנה לפניו אין בכך כלום, כיון שאינה אומרת לו שיאכל חוץ לסוכה.